

HOF VAN JUSTITIE
VAN DE EUROPESE UNIE

JAARVERSLAG 2016

JAAROVERZICHT

JAARVERSLAG **2016**
JAAROVERZICHT

HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE

HOF VAN JUSTITIE
L-2925 LUXEMBOURG
LUXEMBURG
TEL. +352 4303-1

GERECHT
L-2925 LUXEMBOURG
LUXEMBURG
TEL. +352 4303-1

Het Hof op internet: curia.europa.eu

Reproductie met bronvermelding toegestaan. De foto's mogen slechts worden gereproduceerd in de context van deze publicatie. Voor elk ander gebruik moet toestemming worden gevraagd aan het Hof van Justitie van de Europese Unie.

Op internet is nog veel meer informatie over de Europese Unie te vinden via de Europa-server (<http://europa.eu>).

Luxemburg: Hof van Justitie van de Europese Unie
Directie Communicatie – Eenheid Publicaties en Multimedia
Bureau voor publicaties van de Europese Unie

Print	ISBN 978-92-829-2296-5	ISSN 2467-1371	doi:10.2862/882402	QD-AQ-17-001-NL-C
PDF	ISBN 978-92-829-2293-4	ISSN 2467-1606	doi:10.2862/090518	QD-AQ-17-001-NL-N
E-Book	ISBN 978-92-829-2390-0	ISSN 2467-1606	doi:10.2862/98356	QD-AQ-17-001-NL-E

© Europese Unie, 2017
Foto's © Georges Fessy
Foto's © Gediminas Karbauskis

Printed in Belgium

GEDRUKT OP ELEMENTAIR CHLOORVRIJ GEBLEEKT PAPIER (ECF)

INHOUD

Voorwoord van de President	5
1. Het jaar in één oogopslag	6
A // Een jaar in beelden	7
b // Een jaar in cijfers	14
2. Gerechtelijke werkzaamheden	16
a // Terugblik op de belangrijkste arresten van het jaar	17
b // Kerncijfers over de gerechtelijke werkzaamheden	26
3. Een jaar van openheid en uitwisseling	32
a // Belangrijkste evenementen	33
b // Kerncijfers	35
4. Een administratie ten dienste van de rechtspleging	38
a // Een goed functionerende, moderne en meertalige administratie	39
b // Cijfers en projecten	40
5. Blik op de toekomst: kwaliteit van de rechtspleging, een permanente uitdaging ...	46
6. Op de hoogte blijven van de actuele ontwikkelingen bij de instelling	48

VOORWOORD VAN DE PRESIDENT

In 2016 is onze instelling een nieuwe fase van haar bestaan ingegaan. Twee van de drie stappen in de hervorming van de gerechtelijke structuur van de Unie waartoe in 2015 is besloten, zijn inmiddels gezet: het Gerecht heeft een groot aantal bijkomende rechters gekregen en het heeft de bevoegdheden van het Gerecht voor ambtenarenzaken overgenomen, dat inmiddels is ontbonden.

Nog nooit hebben de rechters van de lidstaten zo veel vragen gesteld om het recht van de Unie beter uit te leggen en toe te passen. Dat toont niet alleen aan dat de nationale rechters het Unierecht correct willen toepassen met behulp van de samenwerkingsmechanismen die in de Verdragen staan, maar ook dat zij vertrouwen in het Hof van Justitie van de Europese Unie hebben.

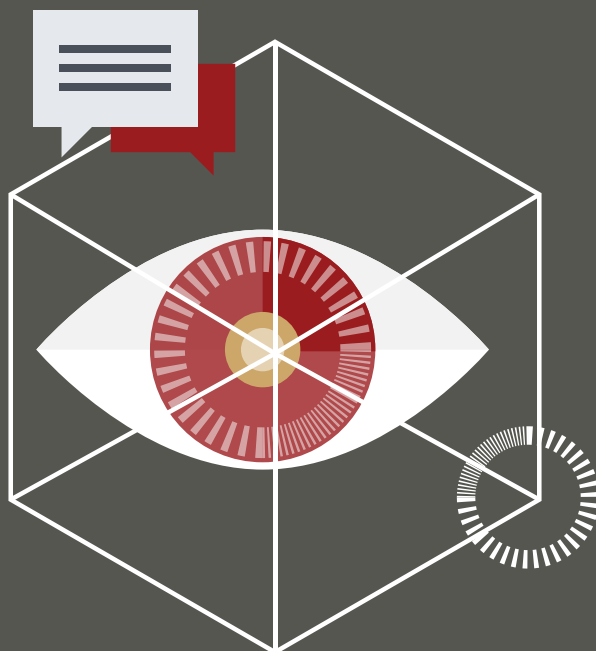
Parallel daaraan zet de tendens van kortere procedures zich tot voordeel van de burgers en de ondernemingen door, die behoefte hebben aan rechtszekerheid. Het afgelopen jaar is een druk jaar geweest wat de gerechtelijke werkzaamheden betreft (meer dan 1600 zaken zijn afgehandeld). In een groot aantal arresten zijn kwesties aan de orde geweest die in de huidige tijd een grote uitdaging voor de Unie betekenen (terrorisme, de migratiecrisis, de financiële en bankencrisis...), maar ook problemen waarmee alle burgers in hun dagelijkse leven te maken krijgen.

Los van die cijfers wil ik tot slot herinneren aan een evenement dat binnen onze instelling is georganiseerd op 11 november, de herdenkingsdag van de Wapenstilstand waarmee een einde is gekomen aan de Eerste Wereldoorlog. De voorzitters van het Europees Parlement en de Europese Commissie en de president van het Hof van Justitie hebben zo'n 250 middelbare scholieren ontmoet om informeel met hen van gedachten te wisselen over hun parcours en een reeks actuele Europese thema's. Dergelijke evenementen zijn bijzonder welkom in deze voor het Europese integratieproces woelige tijden, waarin het een morele plicht is om uitgesproken optimistisch te zijn en het volste vertrouwen in de toekomst te hebben

Koen **LENAERTS**
President van het Hof van Justitie van de Europese Unie

1

HET JAAR
IN ÉÉN OOGOPSLAG

A // EEN JAAR IN BEELDEN

// Het Hof van Justitie van de Europese Unie is één van de zeven Europese instellingen.

Als rechterlijke macht van de Unie heeft het tot taak om voor de naleving van het Europese recht te zorgen door toe te zien op de uniforme uitlegging en toepassing van de Verdragen. De instelling draagt bij tot het behoud van de waarden van de Unie en zet zich door middel van zijn rechtspraak in voor het Europese integratieproces.

Het Hof van Justitie van de Europese Unie bestaat tegenwoordig uit twee rechterlijke instanties: het „Hof van Justitie” en het „Gerecht van de Europese Unie”.

18 januari

Vernissage van de tentoonstelling „70 jaar geleden: het proces van Neurenberg. Simultaanvertolking, van de pioniers tot heden”

7 maart

Bezoek aan het Hof van een delegatie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens

16 maart

Arrest Dextro Energy

13 april

Ambtsaanvaarding van zeven nieuwe rechters in het Gerecht in het kader van de hervorming

6 juni

Indiening van de zaak Uber bij het Hof

8 juni

Ambtsaanvaarding van drie nieuwe leden van het Gerecht

26 en 29 juni

Indiening van de zaken Stad Parijs en Stad Brussel tegen de Commissie bij het Gerecht

27 juni

Eerstesteeenlegging van de derde toren

6 juli

Gedeeltelijke vervanging van de leden van de Rekenkamer

31 augustus

Integratie van het Gerecht voor ambtenarenzaken in het Gerecht en overdracht van de bevoegdheden

19 september

Ambtsaanvaarding van een nieuwe advocaat-generaal bij het Hof, gedeeltelijke vervanging van de leden van het Gerecht en ambtsaanvaarding van zes nieuwe rechters in het Gerecht in het kader van de hervorming

20 en 21 september

Verkiezing van de president, de vicepresident en de kamerpresidenten van het Gerecht

30 september

Bezoek van de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming aan het Hof

6 oktober

Indiening van de Apple-zaken bij het Gerecht

9 november

Indiening van de Apple-zaken bij het Gerecht

11 november

„Bâtisseurs d'Europe”, dialoog met jongeren

30 november

Gedeeltelijke vervanging van de leden van de Rekenkamer

14 december

Plechtige verbintenis van Julian King, lid van de Europese Commissie

15 december

Arrest Depesme

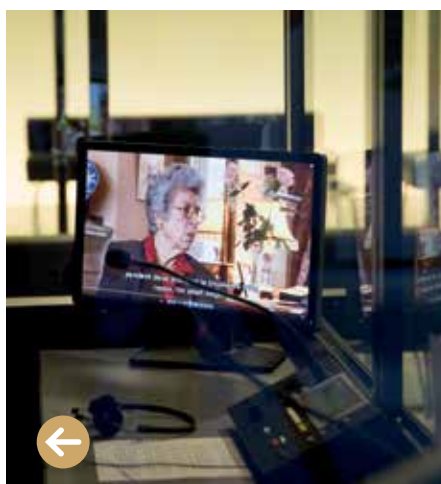
21 december

Arrest Tele2 Sverige

18 januari – 30 april

Tentoonstelling „70 jaar geleden: het proces van Neurenberg. Simultaanvertolking, van de pioniers tot heden”

Met de tentoonstelling, die drie maanden lang bij het Hof is ondergebracht, werd een ode gebracht aan de tolken van Neurenberg, pioniers van de simultaanvertolking. Daarbij is het leven van 25 tolken binnen de historische en technische context van het proces omschreven. Aan de hand van een reeks documenten en voorwerpen – de voorlopers van de huidige apparatuur – is getoond hoe zich binnen het Hof van Justitie van de EU en binnen andere internationale rechterlijke instanties een beroep heeft ontwikkeld.

7 maart

Bezoek van een delegatie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens aan het Hof

Deze ontmoeting is te plaatsen in het kader van de jarenlange samenwerking tussen deze twee Europese rechterlijke instanties. De leden van het Hof van Justitie van de Europese Unie en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens komen geregeld in Luxemburg of Straatsburg samen om van gedachten te wisselen over de ontwikkeling van de rechtspraak op het gebied van de grondrechten.

16 maart

Arrest *Dextro Energy*: gezondheidsclaims en blokjes dextrose

Sinds 2006 zijn dankzij een Europese verordening in de hele Unie dezelfde regels van toepassing op het gebruik van gezondheidsclaims voor voedingsmiddelen. Volgens het Gerecht zijn meerdere van de gezondheidsclaims die het merk „Dextro Energy” gebruikt op de etiketten en in de reclame in verband met de glucose in zijn producten, niet toelaatbaar (T-100/15).

(Zie blz 23)

13 april

Ambtsaanvaarding van zeven nieuwe rechters in het Gerecht en gedeeltelijke vervanging van de leden van het Gerecht voor ambtenarenzaken

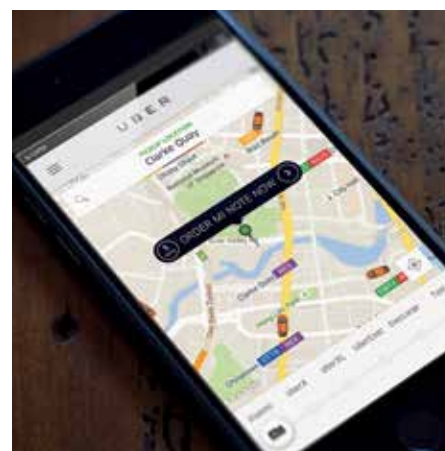
Eerste stap in de doorvoering van de hervorming van het Hof van Justitie van de Europese Unie. Deze hervorming houdt in dat er meer rechters in het Gerecht komen en dat aan het Gerecht alle werkzaamheden van het Gerecht voor ambtenarenzaken worden overgedragen. Vijf nieuwe rechters zijn bij het Gerecht benoemd voor de periode tot en met 31 augustus 2016: Constantinos Iliopoulos (Griekenland), Dean Spielmann (Luxemburg), Zoltán Csehi (Hongarije), Nina Półtorak (Polen) en Anna Marcoulli (Cyprus). Twee andere rechters, Leopoldo Calvo-Sotelo Ibáñez-Martín (Spanje) en Virgilijus Valančius (Litouwen), zijn bij het Gerecht benoemd voor de periode van 13 april 2016 tot en met 31 augustus 2019. Het aantal rechters in het Gerecht is daarmee van 28 naar 35 gegaan.

Bovendien zijn João Sant'Anna (Portugal) en Alexander Kornezov (Bulgarije) benoemd tot rechter in het Gerecht voor ambtenarenzaken tot aan de overdracht van de bevoegdheid van deze rechterlijke instantie aan het Gerecht op 1 september 2016.

6 juni

Indiening van de zaak *Uber* bij het Hof

Mag een lidstaat als Frankrijk strafrechtelijk tegen de activiteiten van Uber optreden zonder het desbetreffende wetsvoorstel eerst bij de Commissie aan te melden (C-320/16)?

8 juni

Ambtsaanvaarding van drie nieuwe rechters in het Gerecht

Volgende stap in de hervorming: eedaflegging van Peter George Xuereb (Malta), Fredrik Schalin (Zweden) en Inga Reine (Letland). Het aantal rechters in het Gerecht komt daarmee uit op 38.

26 en 29 juni**Indiening van de zaken
Stad Parijs en Stad
Brussel bij het Gerecht**

De Stad Parijs wil een verordening ongeldig laten verklaren waarmee de Commissie soepelere regels voor de uitstoot van stikstofdioxide van dieselloertuigen heeft vastgesteld (T-339/16). De Stad Brussel heeft drie dagen later hetzelfde gevraagd (T-352/16).

27 juni**Eerstesteenlegging
van de derde toren**

Start van de bouw van de derde toren. Dankzij dit grote vastgoedproject zal op termijn al het personeel van de instelling op dezelfde plaats bijeen kunnen worden gebracht.

In het bijzijn van de Luxemburgse minister van Duurzame Ontwikkeling en Infrastructuur, François Bausch, de Luxemburgse minister van Justitie, Félix Braz, en de president van het Hof, Koen Lenaerts, is ter markering van de eerstesteenlegging – waarmee de vijfde uitbreiding van het Hof is ingeluid – een perkament begraven waar dit moment op is vastgelegd.

6 juli en 30 november**Nieuwe leden
van de Rekenkamer**

Op 6 juli hebben vijf nieuwe leden van de Rekenkamer de eed afgelegd: Janusz Wojciechowski (Polen), Samo Jereb (Slovenië), Jan Gregor (Tsjechië), Mihails Kozlovs (Letland) en Rimantas Šadžius (Litouwen). Op 30 november hebben ook twee andere leden de eed afgelegd: Leo Brincat (Malta) en João Figueiredo (Portugal). Nieuwe leden leggen een eed af voor het Hof van Justitie van de Europese Unie.

31 augustus**Integratie van het
GVA in het Gerecht
en overdracht van
de bevoegdheden**

Het Gerecht voor ambtenarenzaken (GVA), dat in 2004 is opgericht, staakt zijn activiteiten in het kader van de hervorming van de gerechtelijke structuur van de Europese Unie. De zaken die het op die datum in behandeling heeft, worden overgedragen aan het Gerecht, dat sinds 1 september de rechterlijke instantie bevoegd voor beroepen op ambtenarengebied is.

19 september**Ambtsaanvaarding van een nieuwe advocaat-generaal bij het Hof van Justitie, gedeeltelijke vervanging van de leden van het Gerecht en ambtsaanvaarding van zes nieuwe rechters in het Gerecht**

Het Hof van Justitie verwelkomt zijn elfde advocaat-generaal, Evgeni Tanchev (Bulgarije). Tegelijkertijd zijn er ontwikkelingen in de samenstelling van het Gerecht in het kader van de driejaarlijkse gedeeltelijke vervanging van zijn leden, en is het Gerecht nog verder uitgebreid. De eed wordt afgelegd door Ezio Perillo (Italië), René Barents (Nederland), Ricardo da Silva Passos (Portugal), Paul Nihoul (België), Barna Berke (Hongarije), Jesper Svenningsen (Denemarken), Ulf Christophe Öberg (Zweden), Octavia Spineanu-Matei (Roemanië), Maria José Costeira (Portugal), Jan Passer (Tsjechië), Krystyna Kowalik-Bańczyk (Polen) en Alexander Kornezov (Bulgarije). Daarmee stijgt het aantal rechters in het Gerecht naar 44.

20 en 21 september**Verkiezing van de president, de vicepresident en de kamerpresidenten van het Gerecht**

Na de gedeeltelijke vervanging van de leden van het Gerecht is Marc Jaeger (Luxemburg), president sinds 2007, door zijn ambtgenoten gekozen voor een vierde mandaat dat nog tot 31 augustus 2019 loopt. Marc van der Woude (Nederland), rechter in het Gerecht sinds 2010, wordt voor een mandaat van drie jaar gekozen tot vicepresident.

Tot kamerpresident zijn voor drie jaar gekozen: Irena Pelikánová (Tsjechië), Miro Prek (Slovenië), Sten Frimodt Nielsen (Denemarken), Heikki Kanninen (Finland), Dimitrios Gratsias (Griekenland), Guido Berardis (Italië), Vesna Tomljenović (Kroatië), Anthony Michael Collins (Ierland) en Stéphane Gervasoni (Frankrijk).

30 september**Bezoek van de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming**

De taak van de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming (EDPS), Giovanni Buttarelli, is erop toe te zien dat de instellingen van de Unie de strenge regels over de bescherming van het privéleven van de burgers bij de verwerking van persoonsgegevens naleven. Verwerking betekent in dat verband verzamelen, registreren, opslaan, opzoeken, doorgeven, blokkeren en wissen van gegevens over onderwerpen als etnische afstamming, politieke opvattingen, godsdienst, gezondheid, seksuele gerichtheid, etc. In het kader van de uitvoering van hun taak dienen de instellingen persoonlijke gegevens te verwerken die de burgers hun elektronisch, schriftelijk of visueel meedelen.

6 oktober

Herbenoeming van de griffier van het Gerecht

Emmanuel Coulon, griffier van het Gerecht sinds 2005, wordt herbenoemd voor de periode tot 5 oktober 2023.

9 november

Indiening van de Apple-zaken bij het Gerecht

Ierland verzoekt het Gerecht om vernietiging van het besluit waarbij de Commissie dit land heeft bevolen om van Apple illegale belastingvoordelen voor een recordbedrag van 13 miljard euro terug te vorderen (T-778/16). Apple heeft zich op 19 december met een vergelijkbaar verzoek tot het Gerecht gewend (T-892/16).

11 november

„Bâtitseurs d'Europe” (bouwers van Europa), dialoog met jongeren

Middelbare scholieren uit verschillende lidstaten ontmoeten Martin Schulz, Jean-Claude Juncker en Koen Lenaerts, de voorzitters van het Europees Parlement en de Europese Commissie en de president van het Hof van Justitie van de Europese Unie.

14 december

Plechtige verbintenis van een lid van de Europese Commissie

Europees commissaris Julian King gaat voor het Hof de in de Verdragen voorziene plechtige verbintenis aan. Hij heeft de portefeuille „Veiligheidsunie”.

15 december

Arrest *Depesme*: kinderen van patchworkgezinnen

Het stiefkind van een grensarbeider die getrouwd of geregistreerd partner is, kan vragen om voor sociale voordelen in aanmerking te komen als de stiefvader ook daadwerkelijk bijdraagt aan zijn onderhoud (C-401/15–C-403/15).

(Zie blz 17)

21 december

Arrest *Tele2 Sverige*: bewaren van gegevens over het privéleven

De lidstaten mogen aanbieders van elektronische-communicatiediensten geen algemene verplichting opleggen om metagegevens te bewaren (C-203/15).

B // EEN JAAR IN CIJFERS

De instelling in 2016

BEGROTING 2016

380

MILJOEN EURO

75 | 11

RECHTERS

ADVOCAT-
EN-GENERAAL

uit **28** lidstaten

2 168

ambtenaren en
personeelsleden

864
Mannen
40 %

1 304
Vrouwen
60 %

//

Statistisch gezien was 2016 een druk jaar wat de gerechtelijke werkzaamheden betreft. Hoewel het totale aantal ingediende zaken in 2016 (1 604 zaken) iets lager was dan in 2015, is het aantal afgesloten zaken echter hoog gebleven (1 628 zaken).

Deze werklust is ook terug te zien in de werkzaamheden van de administratieve diensten die de rechterlijke instanties dagelijks ondersteunen.

Het gerechtelijke jaar

(zonder onderscheid naar rechterlijke instantie)

1 604

nieuwe zaken

1 628

afgesloten zaken

142 988

processtukken in het register van de griffies ingeschreven

Gemiddelde procesduur:

16,7
maanden

Hof van Justitie
Gerecht

14,7
18,7

2 840

gerechtelijke mededelingen in het Publicatieblad van de Europese Unie

1 160 000

bladzijden vertaald

602

terechtzittingen en bijeenkomsten waarop simultaan is getolkt

74

tolken voor de pleitzittingen en bijeenkomsten

Het institutionele jaar

Meer dan

1 900

nationale magistraten

ontvangen bij het Hof in het kader van seminars of opleidingen

16 000

bezoekers

- professionals
- journalisten
- studenten
- burgers

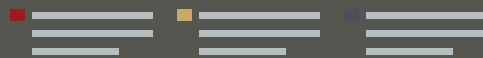

73

protocollaire evenementen

2

GERECHTELIJKE WERKZAAMHEDEN

A // TERUGBLIK OP DE BELANGRIJKSTE ARRESTEN VAN HET JAAR

HET EUROPEES BURGERSCHAP EN DE GEMEENSCHAPPELIJKE RUIMTE VAN RECHT

De Europese Unie biedt haar burgers een ruimte van vrijheid, veiligheid en recht zonder binnen-grenzen. De burgers van de EU kunnen in principe dan ook reizen, werken en wonen in om het even welke lidstaat. In 2016 heeft het Hof van Justitie de gelegenheid gehad om te verduidelijken onder welke voorwaarden de burgers die gebruik hebben gemaakt van die vrijheden, recht hebben op uitkeringen van de staat, zoals sociale uitkeringen of studiefinanciering. Ook heeft het Hof van Justitie het Unierecht uitgelegd in de context van de grensoverschrijdende criminaliteitsbestrijding.

Een Spaans gezin was in twee keer naar Duitsland verhuisd: eerst de moeder en de dochter, en daarna de vader en de zoon. Aan die twee laatsten was een Duitse uitkering voor levensonderhoud geweigerd voor de eerste drie maanden van hun verblijf. Bij hun aankomst in Duitsland had de moeder echter al werk gevonden en tijdens die eerste drie maanden gingen de kinderen al naar school. Het Hof van Justitie heeft niettemin bevestigd dat de lidstaten bepaalde **sociale uitkeringen** gedurende de eerste drie maanden van hun verblijf mogen weigeren aan onderdanen van andere lidstaten. Ook heeft het verduidelijkt dat voor de weigering om de uitkeringen in kwestie te verlenen geen individueel onderzoek hoeft te worden verricht. ([Arrest García Nieto van 25 februari 2016, C-299/14](#))

In 2013 heeft het Hof van Justitie geoordeeld dat de kinderen van een grensarbeider studiefinanciering kunnen aanvragen in de lidstaat waarin die arbeider werkt. In 2016 heeft het verduidelijkt dat het

begrip „kind“ ook de stiefkinderen omvat van een grensarbeider die met een van de ouders van het kind is getrouwd of een geregistreerd partnerschap is aangegaan. Dat kind kan echter alleen studiefinanciering of een ander sociaal voordeel in de lidstaat aanvragen indien zijn stiefouder ook bijdraagt aan zijn levensonderhoud. (Arrest van 15 december 2016, Depesme e.a., C-401/15–C-403/15)

Binnen de „Schengenruimte“ (22 lidstaten die wat internationale reizen betreft functioneren als één ruimte zonder controles aan de binnengrenzen), mag een persoon niet twee maal worden vervolgd of bestraft voor één en hetzelfde strafbare feit. Een persoon die is veroordeeld en zijn straf heeft uitgezeten, of die definitief is vrijgesproken in een Schengenstaat, kan zich dus vrij binnen die ruimte bewegen, zonder ervoor te hoeven vrezen dat hij in een andere Schengenstaat voor dezelfde feiten wordt vervolgd.

Op vraag van een Duitse rechter heeft het Hof van Justitie uitgelegd dat dit niet geldt voor gevallen waarin de eerste vervolging zonder diepgaand onderzoek is beëindigd. In deze zaak had het Poolse parket het onderzoek naar één van zijn staatsburgers beëindigd, omdat die had geweigerd een verklaring af te leggen en omdat het slachtoffer en een getuige in Duitsland woonden, waardoor die niet hadden kunnen worden gehoord. (Arrest Kossowski van 29 juni 2016, C-486/14)

Een andere Duitse rechter heeft het Hof van Justitie ook gevraagd of de Duitse autoriteiten twee Europese aanhoudingsbevelen uit Roemenië en Hongarije moesten uitvoeren (landen waarover het Europees Hof van de Rechten van de Mens had verklaard dat die de

grondrechten schenden wegens de overbevolking van hun penitentiaire inrichtingen). De uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel moet namelijk worden uitgesteld als er een reëel gevaar van onmenselijke behandeling of vernederingen is wegens de omstandigheden waarin een persoon wordt gedetineerd in de lidstaat die het aanhoudingsbevel heeft uitgevaardigd. Indien niet binnen een redelijke termijn kan worden uitgesloten dat er een dergelijk gevaar is, moet de autoriteit die het bevel zou moeten uitvoeren, de overleveringsprocedure beëindigen. (Arrest Aranyosi en Căldăraru van 5 april 2016, gevoegde zaken C-404/15 en C-659/15 PPU)

Tot slot heeft het Hof van Justitie, na vragen van het Letse hoogerechtshof over **uitlevering**, geoordeeld dat een lidstaat niet verplicht is om aan alle burgers van de Unie dezelfde bescherming tegen uitlevering te verlenen als de bescherming die zijn eigen onderdanen krijgen. De Est Aleksej Petruhhin werd door Rusland beschuldigd van poging tot drugshandel. Na te zijn gezocht door Interpol is hij aangehouden in Letland, dat op het Russische verzoek om uitlevering wilde ingaan. Petruhhin heeft zich daarop beroepen op het verbod om een Let uit te leveren, dat ook voor hem als Unieburger zou moeten gelden. De aangezochte lidstaat mag dan wel zijn eigen onderdanen kunnen vervolgen voor zware misdrijven die buiten zijn grondgebied zijn gepleegd, in de regel is hij daar echter niet toe bevoegd wanneer noch de pleger van het strafbare feit noch het slachtoffer zijn nationaliteit hebben. Uitlevering kan er dan voor zorgen dat dergelijke strafbare feiten niet onbestraft blijven. Voor tot uitlevering over te gaan, moet de lidstaat echter informatie uitwisselen met de lidstaat van herkomst, zodat die om overlevering van de burger kan verzoeken om hem te kunnen vervolgen. (Arrest Petruhhin van 6 september 2016, C-182/15)

RECHTEN EN PLICHTEN VAN MIGRANTEN

Het recht van Unie omvat regels ter bevordering van de hereniging van de leden van een gezin die geen burgers van de Unie zijn. Zo moeten de lidstaten de binnenkomst en het verblijf van de echtgeno(o)t(e) van de hereniger toestaan, vooropgesteld dat aan bepaalde voorwaarden is voldaan. De hereniger moet bewijzen dat hij over stabiele, regelmatige en voldoende inkomsten beschikt om in zijn eigen behoeften en die van zijn gezinsleden te voorzien zonder beroep te hoeven doen op sociale bijstand in de lidstaat waarin hij woont.

Na vragen van een Spaanse rechter heeft het Hof van Justitie geoordeeld dat de richtlijn **gezinshereniging** toestaat dat periodiek wordt beoordeeld hoe de **inkomsten van de hereniger zich hebben ontwikkeld** na de indiening van de aanvraag tot gezinshereniging. De bevoegde nationale instantie mag dus onderzoeken hoe de inkomsten zich waarschijnlijk in de toekomst zullen ontwikkelen om zich ervan te verzekeren dat er geen risico is dat de hereniger en zijn gezin tijdens hun verblijf ten laste van zijn socialebijstandsstelsel zullen komen. (Arrest Khachab van 21 april 2016, C-558/14)

Volgens een richtlijn van de Unie kan „subsidiare bescherming” worden verleend aan derdelanders die niet als vluchteling zijn aangemerkt, maar die wegens ernstige en op feiten berustende redenen nood hebben aan internationale bescherming. De lidstaten moeten toestaan dat de personen aan wie zij die status toekennen, zich vrij op hun grondgebied kunnen verplaatsen onder dezelfde voorwaarden als andere derdelanders die legaal binnen de EU wonen.

In Duitsland geldt als voorschrift dat bij personen met de subsidiaire-beschermingsstatus die sociale uitkeringen ontvangen, de verblijfsvergunning gepaard moet gaan met een plicht om in een bepaalde plaats te wonen. Na te zijn gevraagd of het Duitse recht met het Unierecht in overeenstemming is, heeft het Hof van Justitie geantwoord dat een lidstaat personen met een **subsidiare-beschermingsstatus** een woonverplichting mag opleggen om hun integratie te bevorderen, wanneer zij meer nog dan legaal in de lidstaat wonende derdelanders met integratieproblemen worden geconfronteerd. (Arrest Alo en Osso van 1 maart 2016, gevoegde zaken C-443/14 en C-444/14)

In het Unierecht zijn er ook criteria en mechanismen vastgesteld voor de bepaling van de lidstaat die verantwoordelijk is voor het onderzoek van een verzoek om internationale bescherming dat in een lidstaat wordt ingediend (Dublin III-verordening).

Na door een Hongaarse rechter om uitlegging van deze verordening te zijn verzocht, heeft het Hof van Justitie bevestigd dat een lidstaat **de indiener van een verzoek om internationale bescherming naar een veilig derde land mag zenden**, los van de vraag of dit de lidstaat is die verantwoordelijk is voor de behandeling van het verzoek of niet. Een Pakistaan was Hongarije illegaal vanuit Servië binnengekomen. Na een eerste verzoek om internationale bescherming in Hongarije, is hij vertrokken uit de verblijfplaats die de Hongaarse autoriteiten hem hadden aangewezen. Vervolgens is hij in Tsjechië aangehouden, toen hij Oostenrijk trachtte te bereiken. De Tsjechische autoriteiten hebben Hongarije toen op grond van de Dublin III-verordening verzocht om hem over te nemen, wat Hongarije ook heeft gedaan. Daarna heeft de Pakistaan een nieuw verzoek om internationale bescherming in Hongarije ingediend, dat is afgewezen omdat Servië voor hem een „veilig derde land” was. Omdat de Pakistaan zich in bewaring bevond, heeft het Hof van Justitie binnen 3 maanden uitspraak

gedaan, dankzij de zogenoemde prejudiciële spoedprocedure. Het heeft bevestigd dat Hongarije de Pakistaanse staatsburger naar een „veilig derde land” mocht terugzenden. (Arrest Mirza van 17 maart 2016, C-695/15 PPU)

Bovendien heeft het Hof van Justitie verklaard dat het Unierecht toestaat dat een asielzoeker **in hechtenis wordt geplaatst** wanneer zijn gedrag **een bedreiging voor de nationale veiligheid of openbare orde vormt**. Hechtenis, zoals die waarin de Europese richtlijn over de opvang van verzoekers om internationale bescherming voorziet, beantwoordt dan inderdaad aan een doel van algemeen belang, namelijk dat iedereen recht op veiligheid heeft, zoals door de Unie is erkend, meer bepaald in het Handvest van de grondrechten van de EU. (Arrest J. N. van 15 februari 2016, C-601/15 PPU)

INFORMATIE- EN COMMUNICATIE- TECHNOLOGIE

Elk jaar worden er meerdere uitspraken gedaan over het gebruik van informatie- en communicatietechnologie. In 2016 heeft het Hof van Justitie een aantal maal de vrije toegang tot informatie moeten verzoenen met de bescherming van het auteursrecht.

Een Nederlands roddelblad had op zijn website een hyperlink geplaatst die linkte naar een andere website waarop illegaal foto's waren gepost waarop Playboy de auteursrechten had. Volgens het Hof van Justitie was voor de plaatsing van de hyperlink op de website van het blad geen toestemming van Playboy nodig, zolang dit zonder winst oogmerk was gebeurd en niet bekend was dat de foto's illegaal waren gepubliceerd. Indien de **hyperlink** echter met het oog op winst was verstrekt, moet worden verondersteld dat bekend was dat de publicatie van de foto's illegaal was. (Arrest GS Media BV van 8 september 2016, C-160/15)

In Duitsland was een winkelier voor de rechter gedaagd door Sony omdat een muziekwerk waarop de Japanse onderneming de auteursrechten had, illegaal voor downloaden aan het publiek ter beschikking was gesteld via een **gratis en niet-beveiligd wifi-netwerk in de winkel**. Het Hof van Justitie heeft verklaard dat deze bedrijfsleider niet aansprakelijk is voor eventuele inbreuken op het auteursrecht door

de gebruikers van zijn wifi-netwerk, omdat hij slechts een passieve tussenpersoon is. Hij kan daarentegen worden bevolen om zijn netwerk te beveiligen met een wachtwoord om aan deze inbreuken een einde te maken of om die te voorkomen. (Arrest McFadden van 15 september 2016, C-484/14)

In een andere zaak over Sony was het Hof van Justitie van oordeel dat de **gezamenlijke verkoop van een computer en voorgeïnstalleerde software** geen ongeoorloofde handelspraktijk is. Wanneer de klant bij de aanschaf van een computer naar behoren wordt geïnformeerd over de voorgeïnstalleerde software, kan hij ook niet beweren dat een dergelijk aanbod in strijd is met de vereisten van professionele toewijding, zelfs wanneer de verkoper heeft nagelaten om de prijs van deze software apart aan te geven. (Arrest Der-oo-Blanquart van 7 september 2016, C-310/15)

In strafzaken die in Letland waren gestart tegen twee personen die op **internet reservekopieën van software** die door Microsoft was uitgegeven, te koop hadden aangeboden, heeft het Hof van Justitie verduidelijkt dat iemand die software heeft gekocht, zowel de oorspronkelijke fysieke drager van dat programma als de gebruikslicentie mag doorverkopen. Is de fysieke drager echter beschadigd, vernietigd of verloren gegaan, dan mag hij zijn reservekopie van de software niet zonder toestemming van de houder van het auteursrecht doorverkopen. (Arrest Ranks en Vasiļevičs van 12 oktober 2016, C-166/15)

Tot slot heeft het Hof van Justitie geoordeeld dat openbare bibliotheken, zoals bij traditionele boeken, e-books mogen uitlenen zonder toestemming van de auteurs. De auteurs moeten echter een billijke vergoeding krijgen voor die uitlening, en alleen boeken die uit legale bron zijn verkregen mogen zo worden uitgeleend. (Arrest Vereniging Openbare Bibliotheken van 10 november 2016, C-174/15)

MERKEN

Het Bureau voor intellectuele eigendom van de Europese Unie (EUIPO, voorheen het BHIM genoemd) is verantwoordelijk voor de inschrijving en het beheer van EU-merken en van communautaire tekeningen en modellen. Tegen de besluiten van het EUIPO kan worden opgekomen bij het Gerecht van de Europese Unie. Daarna kan het arrest van Gerecht op overeenstemming met het recht worden getoetst door het Hof van Justitie. Ongeveer een derde van de zaken voor het Gerecht heeft betrekking op merkengeschillen.

Het Gerecht heeft geoordeeld dat voor zover het **voedingsmiddelen en dranken** betreft, op basis van de bekendheid van de merken van McDonald's kan worden voorkomen dat merken worden ingeschreven die uit het voorvoegsel „Mac” of „Mc” en de naam van een voedingsmiddel of drank bestaan. Een bedrijf uit Singapore heeft daarom niet het merk **MACCOFFEE** door het EUIPO kunnen laten inschrijven voor levensmiddelen en dranken. ([Arrest Future Enterprises/EUIPO van 5 juli 2016, T-518/13](#))

Bovendien heeft het Gerecht verklaard dat een **alarm- of beltoon** niet als merk van de Unie kan worden ingeschreven omdat die te banaal is. Een dergelijke toon blijft over het algemeen namelijk onopgemerkt en de consument zal hem niet onthouden. ([Arrest Globo Comunicação e Participações S.A./EUIPO van 13 september 2016, T-408/15](#))

Tot slot heeft het Hof van Justitie geoordeeld dat het Gerecht niet had mogen bevestigen dat het besluit van het EUIPO om de **vorm van de**

Rubik's Cube als merk van de Unie in te schrijven, geldig was. Het Gerecht had in een arrest van 2014 beslist dat de vorm van de Rubik's Cube geen technische oplossing omvatte en dus als merk kon worden ingeschreven. Het Hof van Justitie was juist van oordeel dat de niet-zichtbare technische componenten op de grafische voorstelling van de Rubik's Cube, zoals het draaivermogen van de individuele elementen van de 3D-puzzel, onmogelijk buiten beschouwing konden worden gelaten. Het EUIPO zal dus een nieuw besluit moeten nemen, rekening houdend met de vaststellingen van het Hof. ([Arrest Simba Toys GmbH & Co. KG/EUIPO van 10 november 2016, C-30/15 P](#))

BESCHERMING VAN DE GEZONDHEID

De Europese Unie houdt sterk rekening met de consumentenbelangen. Zij wil dat hun veiligheid, de kennis van hun rechten en hun bescherming erop vooruitgaan. De rechterlijke instanties van de Europese Unie hebben dan ook uitspraak gedaan over meerdere geschillen over de bescherming van de gezondheid van de consument.

In 2016 heeft het Hof van Justitie beslist dat op bepaalde **citrusvruchten** (citroenen, mandarijnen en sinaasappelen) verplicht moet worden vermeld welke chemische substanties als naooogstbehandeling zijn gebruikt. De consument moet worden gewaarschuwd wanneer citrusvruchten zijn behandeld omdat die, anders dan bij fruit met een dunne schil, vaak met veel grotere hoeveelheden chemische substanties kunnen zijn behandeld. (Arrest Spanje/Commissie van 3 maart 2016, C-26/15 P)

Verder heeft het Gerecht zich uitgesproken over claims op het etiket van een product, of bij de presentatie of in de reclame, over de gunstige effecten van **glucose** (bijvoorbeeld „glucose ondersteunt de lichamelijke activiteit” of „glucose draagt bij tot een normaal energieleverend metabolisme”). Bij dergelijke claims worden alleen de gunstige effecten op de voorgrond geplaatst, zonder op de gevaren van verhoogde suikerinname te wijzen. Daarom zijn zij dubbelzinnig

en misleidend en kunnen zij dus niet worden toegestaan. (Arrest Dextro Energy GmbH & Co. KG/Commissie van 16 maart 2016, T-100/15)

Tot slot heeft het Hof van Justitie ook beslist dat de nieuwe richtlijn over tabaksproducten (2014) geldig is. Daarin staat een verbod, dat in 2020 ingaat, om **tabaksproducten met een kenmerkend aroma**, zoals mentholsigaretten, in de handel te brengen. Ook bevat zij een specifieke regeling voor de elektronische sigaret en eenvormige regels voor de etiketten en de verpakking van tabaksproducten, met een verplichting om op de buitenverpakking gezondheidswaarschuwingen aan te brengen bestaande uit een tekst en een kleurenfoto. (Arresten Polen/Parlement en Raad e.a. van 4 mei 2016, C-358/14 e.a.)

BESCHERMING VAN HET MILIEU EN DIEREN

De milieunormen van de Europese Unie zijn één van de strengste ter wereld: zij hebben tot doel om de economie meer ecologisch te maken, de biodiversiteit en de natuurlijke habitats te beschermen en om voor een hoog niveau van bescherming van de gezondheid en de levenskwaliteit in de Unie te zorgen.

Het Unierecht sluit **cosmetica** waarvan de ingrediënten aan dierproeven zijn onderworpen van de Europese markt uit. Het Hof van Justitie heeft bevestigd dat de verboden in het Unierecht niet kunnen worden omzeild door **dierproeven in een derde land** uit te voeren. Bijgevolg is het verboden om cosmetica waarvan de ingrediënten buiten de Unie aan dierproeven zijn onderworpen, in de Unie op de markt te brengen wanneer de resultaten daarvan zijn gebruikt om te bewijzen dat het product veilig is. (Arrest European Federation for Cosmetic Ingredients van 21 september 2016, C-592/14)

Bovendien heeft het Hof van Justitie geoordeeld dat Griekenland zijn verplichting niet was nagekomen om de **reuzenzeeschildpadden** *Caretta caretta* in de Golf van Kyparissia te beschermen, die ver-

stoord worden door de toeristische activiteiten die in de regio worden ontwikkeld. (Arrest Commissie/Griekenland van 10 november 2016, C-504/14)

Milieubedreigingen kunnen ook afkomstig zijn van schadelijke organismen, zoals de **bacterie *Xylella fastidiosa***, waarvan wordt vermoed dat die het afsterven van olijfbomen door verdorring veroorzaakt. Om de verspreiding ervan te voorkomen, heeft de Commissie de lidstaten in 2015 verplicht om onmiddellijk alle planten die als gastheer voor de bacterie konden dienen, in een straal van 100 meter rond de besmette planten te verwijderen. Na vragen van een Italiaanse bestuursrechter heeft het Hof van Justitie geoordeeld dat dit besluit in overeenstemming is met het voorzorgsbeginsel en evenredig is aan de doelstelling van fytosanitaire bescherming in de Unie, aangezien de wetenschap nog geen behandeling kent waarmee de besmette planten in het veld kunnen worden genezen. (Arrest Giovanni Pesce e.a. van 9 juni 2016, C-78/16 en C-79/16)

BUITENLANDS BELEID EN BEPERKENDE MAATREGELN

„Beperkende maatregelen” zijn een instrument van het buitenlands beleid. Daarmee wil de Unie bereiken dat een derde land zijn beleid of zijn gedrag wijzigt. De beperkende maatregelen kunnen de vormaannemen van wapenembargo's, bevrozingen van tegoeden, verboden om het grondgebied van de EU te betreden of daarop op doorreis te zijn, import- en exportverboden, etc. Zij kunnen gericht zijn tegen regeringen, bedrijven, natuurlijke personen en groepen of organisaties (zoals terroristische groeperingen).

Het Hof van Justitie en het Gerecht hebben al veel zaken behandeld over beperkende maatregelen met betrekking tot onder meer Afghanistan, Wit-Rusland, Ivoorkust, Egypte, Iran, Libië, Rusland, Syrië, Tunesië, Oekraïne en Zimbabwe.

In het kader van de beperkende maatregelen die in antwoord op de crisis in Oekraïne zijn vastgesteld, heeft het Gerecht de geldigheid bevestigd van de handhaving van de bevrozing van de tegoeden van meerdere **Oekraïners**, waaronder die van de voormalige president **Viktor Janoekovitsj**. Tegen deze personen lopen strafzaken wegens verduistering van overheidsmiddelen of -activa. De bevrozing van hun tegoeden werkt hun vervolging doeltreffend in de hand. ([Arresten Janoekovitsj e.a./Raad van 15 september 2016, T-340/14 e.a.](#))

Het Gerecht heeft ook de geldigheid bevestigd van de bevrozing van tegoeden waartoe in 2015 ten aanzien van de **Russische** miljardair **Arkadi Rotenberg** was besloten. Deze heeft namelijk bijgedragen aan de ondermijning van de territoriale integriteit van Oekraïne door ervoor te zorgen dat een brug tussen Rusland en de Krim werd

gebouwd en door een pr-campagne te starten om de kinderen van de Krim ervan te overtuigen dat zij nu Russische burgers zijn die in Rusland wonen. ([Arrest Arkadi Rotenberg/Raad van 30 november 2016, T-720/14](#))

Tot slot heeft het Hof van Justitie de beperkende maatregelen bevestigd die waren getroffen ten aanzien van **Johannes Tomana**, procureur-generaal van **Zimbabwe**, en 120 andere personen en ondernemingen uit dat land. Het was van oordeel dat personen die hoge posten hebben bekleed, ten volle kunnen worden geassocieerd met de regering van Zimbabwe en dus hebben bijgedragen aan de ernstige mensenrechtenschendingen door deze regering. ([Arrest Johannes Tomana e.a./Raad en Commissie van 28 juli 2016, C-330/15 P](#))

B // KERNCIJFERS OVER DE GERECHTELIJKE WERKZAAMHEDEN

HOF VAN JUSTITIE

Tot het Hof van Justitie kan men zich hoofdzakelijk wenden met:

- ◆ **verzoeken om een prejudiciële beslissing**, wanneer een nationale rechter twijfelt over de interpretatie van de wetgeving of besluiten van de Unie of over de geldigheid daarvan. De nationale rechter schorst dan de behandeling van de zaak bij hem en wendt zich tot het Hof van Justitie, dat zich uitspreekt over de uitlegging van de betrokken bepalingen of over de geldigheid daarvan. Op basis van de informatie in de beslissing van het Hof van Justitie, kan de nationale rechter het aan hem voorgelegde geschil dan beslechten. In zaken waarin een antwoord op zeer korte termijn noodzakelijk is (bijvoorbeeld asielzaken of zaken over grenscontroles of kinderontvoering, etc.), kan een **prejudiciële spoedprocedure („PPU”)** worden gevolgd;
- ◆ **hogere voorzieningen**, beroepen gericht tegen de beslissingen van het Gerecht: indien nodig, kan het Hof van Justitie dan een beslissing van het Gerecht vernietigen;
- ◆ **rechtstreekse beroepen**, die meestal gericht zijn op:
 - ◆ het ongeldig verklaren van wetgeving of besluiten van de Unie („**beroep tot nietigverklaring**”) of
 - ◆ het vaststellen dat een lidstaat het Unierecht niet heeft nageleefd („**niet-nakomingsberoep**”). Wanneer een lidstaat niet de nodige maatregelen treft om te voldoen aan een arrest waarbij een niet-nakoming is vastgesteld, kan het ertoe komen dat het Hof hem een geldstraf oplegt in een tweede beroep, de zogenoemde „**dubbele niet-nakoming**”;
- ◆ een verzoek om **advies** over de verenigbaarheid met de EU-Verdragen van een overeenkomst die de Unie met een derde land of een internationale organisatie wil sluiten. Dit verzoek kan worden ingediend door een lidstaat of door een Europese instelling (Parlement, Raad of Commissie).

692

Nieuwe zaken

Prejudiciële procedures

453
 waarvan
 8 PPU

Lidstaten waarvan de meeste verzoeken afkomstig zijn:

- Duitsland: 84
- Italië: 62
- Spanje: 47
- Nederland: 26
- België: 26

35 Rechtstreekse beroepen

Waarvan

31 niet-nakomingsberoepen en
3 „dubbele niet-nakomingsberoepen”

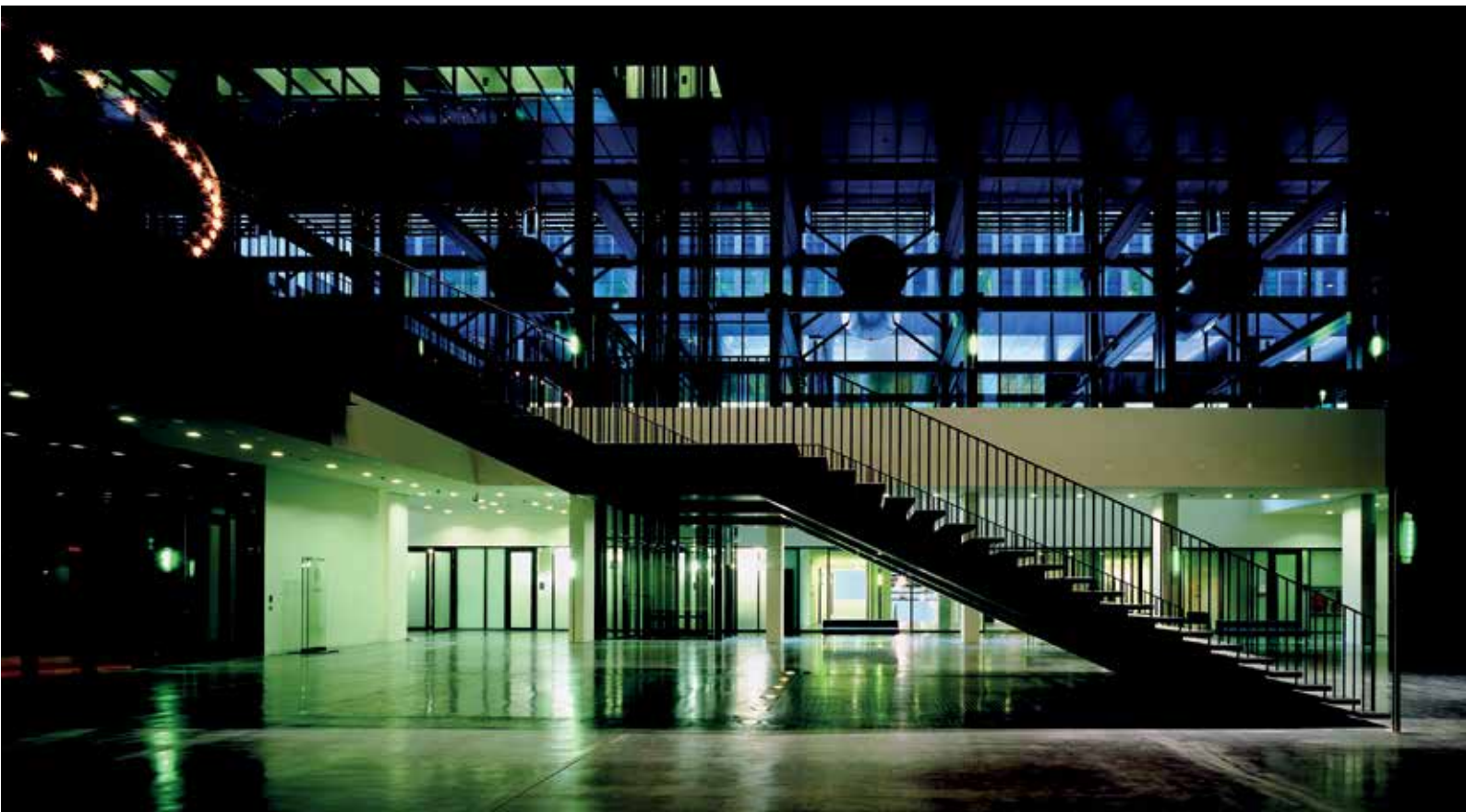
175

Hogere voorzieningen tegen beslissingen van het Gerecht

7 Aanvragen voor rechtsbijstand

Een partij die niet in staat is om de proceskosten te dragen, kan kosteloze rechtsbijstand aanvragen.

704 Afgesloten zaken	453 Prejudiciële procedures	waarvan 9 PPU	
	49 Rechtstreekse beroepen	waarbij 27 niet-nakomingen zijn vastgesteld tegen 16 lidstaten	
	Hogere voorzieningen tegen beslissingen van het Gerecht 189 waarvan 21 tot vernietiging van de beslissing van het Gerecht hebben geleid	Gemiddelde procesduur 14,7 maanden	Prejudiciële spoedprocedures: 2,7 maanden
waarvan 2 „dubbele-niet-nakomingsberoepen“			

Hoofdzakelijk behandelde onderwerpen:

Belastingzaken		41
Consumentenbescherming		33
Intellectuele eigendom		80
Landbouw		13
Mededinging en staatssteun		56
Milieu		53
Ruimte van vrijheid, veiligheid en recht		51
Sociaal recht		23
Vervoer		20
Vrijheden van verkeer en vestiging en interne markt		65

GERECHT

Tot het Gerecht kan men zich in eerste aanleg wenden met rechtstreekse **beroepen die worden ingesteld door natuurlijke personen of rechtspersonen** (bedrijven, verenigingen, etc.) en **door de lidstaten** tegen wetgeving of besluiten van de instellingen, organen en instanties van de Europese Unie, en rechtstreekse beroepen om vergoeding te krijgen voor schade die door de instellingen of hun personeelsleden is veroorzaakt. Een groot deel van de rechtszaken bij het Gerecht zijn van economische aard: intellectuele eigendom (merken, tekeningen en modellen van de Europese Unie), mededinging en staatssteun.

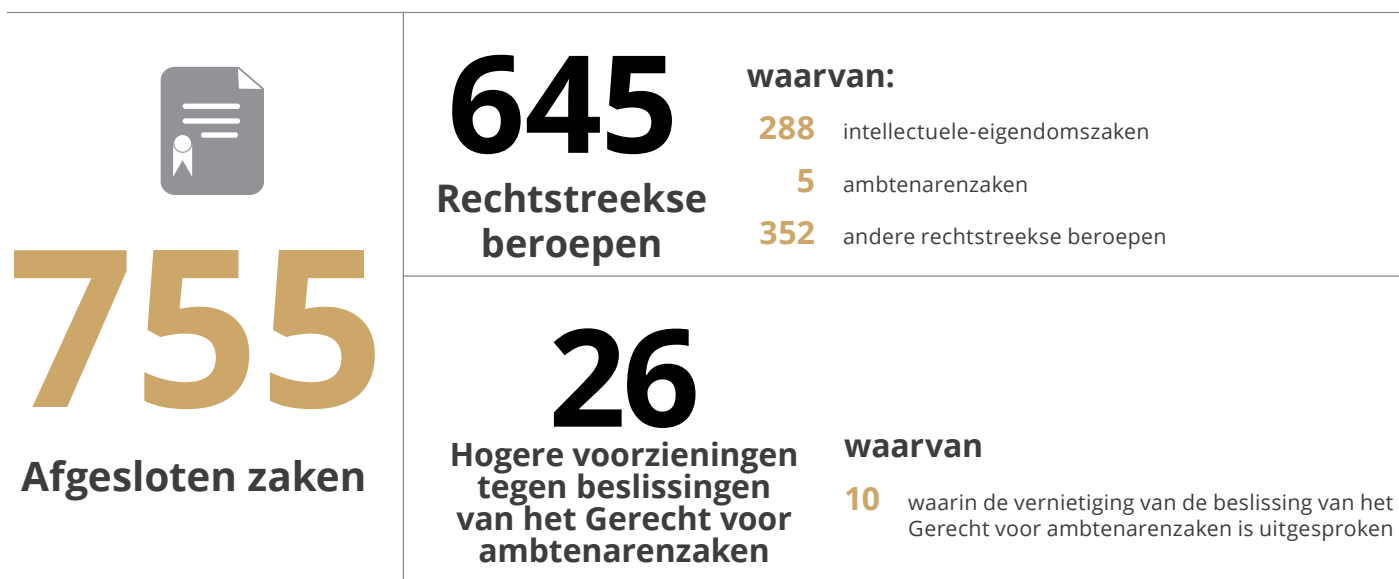
Sinds 1 september 2016 is het Gerecht ook bevoegd om in eerste aanleg uitspraak te doen over ambtenarengeschillen tussen de Europese Unie en haar personeelsleden. Tegen de beslissingen van het Gerecht kan een tot rechtsvragen beperkte hogere voorziening worden ingesteld bij het Hof van Justitie.

Aanvragen voor
rechtsbijstand

47

Een partij die niet in staat is om de proceskosten te dragen, kan kosteloze rechtsbijstand aanvragen.

Gemiddelde procesduur

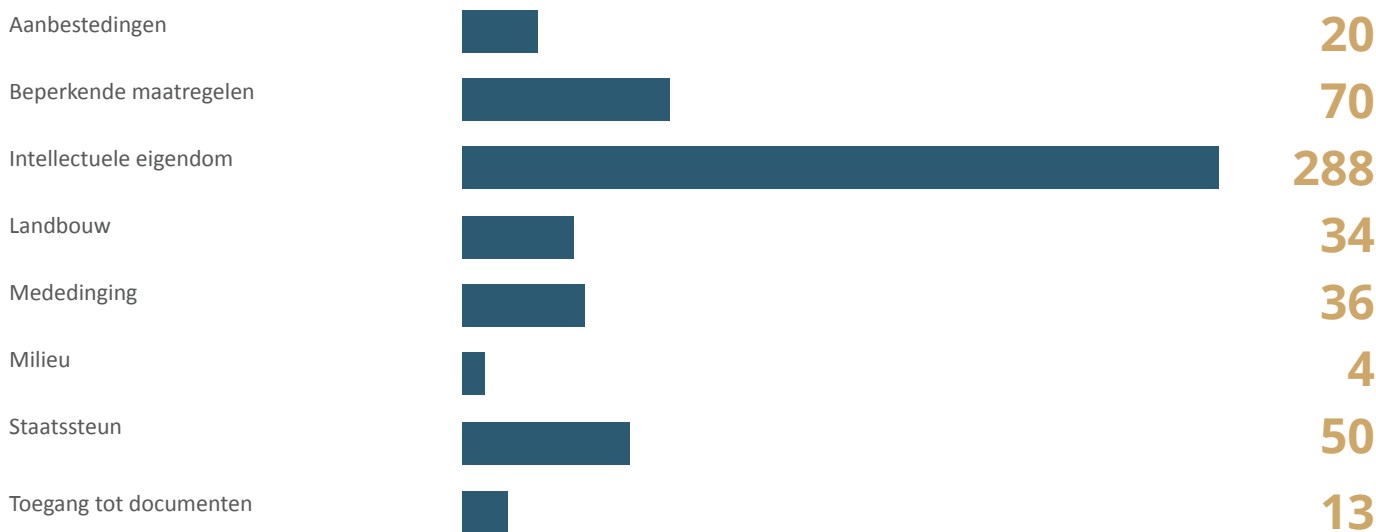

18,7
maanden

Beslissingen waartegen hogere voorziening bij het Hof van Justitie is ingesteld

26 %

Hoofdzakelijk behandelde onderwerpen:

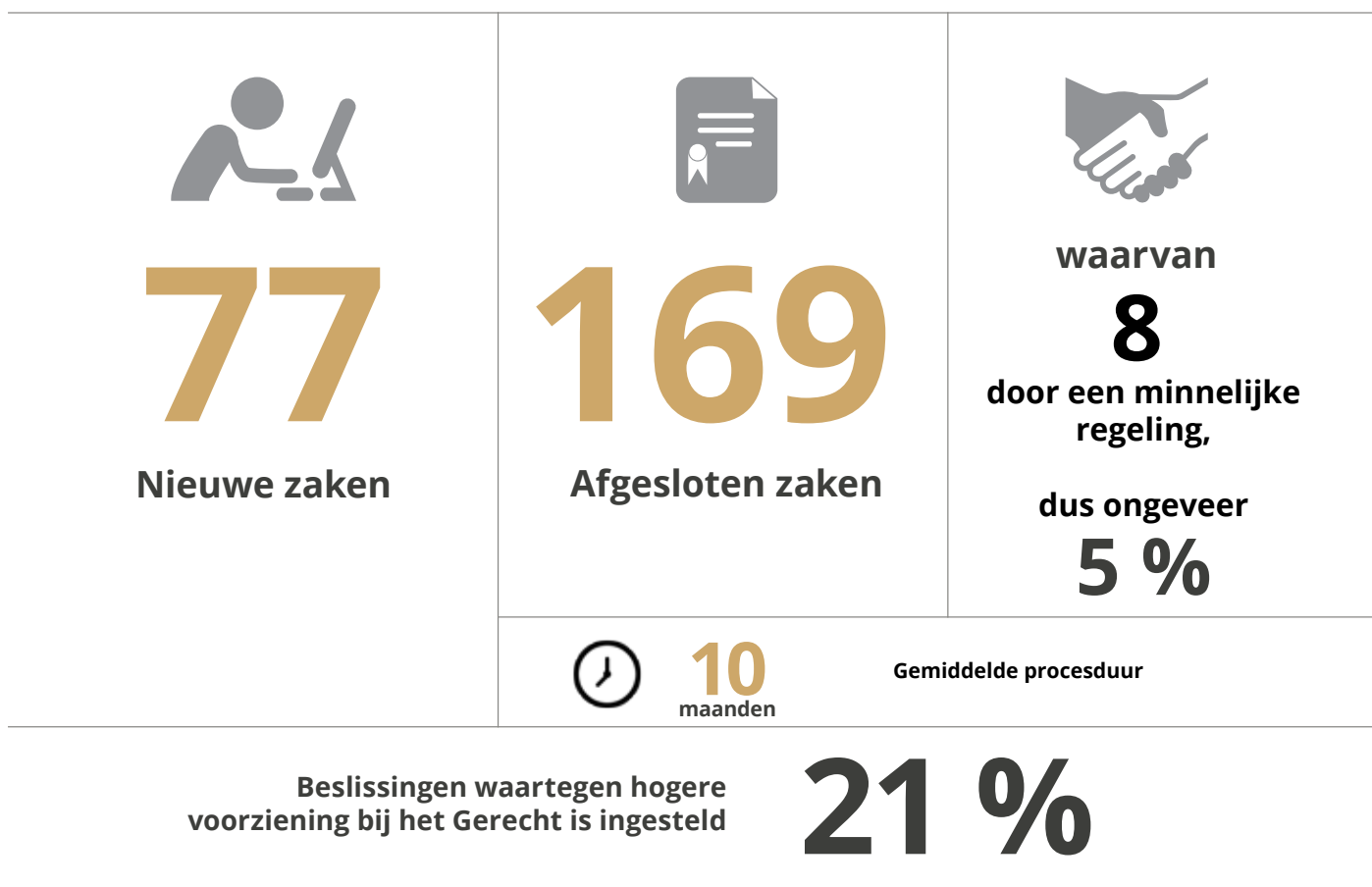

GERECHT VOOR AMBTENARENZAKEN

Het Gerecht voor ambtenarenzaken (GVA), opgericht in 2004, heeft op 31 augustus 2016 zijn activiteiten gestaakt in het kader van de hervorming van de gerechtelijke structuur van de Europese Unie. De zaken die op die datum in behandeling waren, zijn overgedragen aan het Gerecht, dat vanaf 1 september de rechterlijke instantie bevoegd voor beroepen op ambtenarengebied is.

Het gaat om geschillen tussen instellingen van de Europese Unie en hun personeel (ongeveer 40 000 personen, alle instellingen en agentschappen van de Unie bij elkaar opgeteld) over hoofdzakelijk de eigenlijke arbeidsverhoudingen en de sociale zekerheid.

De hieronder genoemde gegevens betreffen enkel de periode van 1 januari tot en met 31 augustus 2016.

3

EEN JAAR
VAN OPENHEID EN UITWISSELING

A // BELANGRIJKSTE EVENEMENTEN

De dialoog tussen het Hof van Justitie van de Europese Unie en de nationale rechters en Europese burgers blijft niet beperkt tot gerechtelijke procedures. Hij wordt elk jaar tijdens veel gelegenheden voortgezet.

Wat dat betreft is 2016 een jaar geweest waarin er vele ontmoetingen en discussies zijn geweest. Die dragen bij tot de verspreiding van het recht en de rechtspraak van de Unie en tot het begrip daarvan.

15 april

Finale van de „European Law Moot Court Competition”

De European Law Moot Court Competition, die al bijna 30 jaar wordt georganiseerd door de European Law Moot Court Society, is een pleitwedstrijd die tot doel heeft om de kennis van het recht van de Unie bij rechtenstudenten te bevorderen. Gezien als een van de meest prestigieuze wedstrijden ter wereld, vindt de finale elk jaar bij het Hof plaats. Dan treden teams van studenten uit alle lidstaten van de Unie, maar ook uit de Verenigde Staten, tegen elkaar aan tijdens pleitzittingen voor een jury die is samengesteld uit leden van het Hof van Justitie en het Gerecht. De winnaar van de editie 2016 is de universiteit van Ljubljana (Slovenië) terwijl de prijzen voor „beste advocaat-generaal” en „beste gemachtigde van de Commissie” zijn toegekend aan Emma Gheorghiu van de universiteit van Leiden (Nederland) en aan Emily Rebecca Hush van de universiteit van Columbia (Verenigde Staten).

24 september

„Open dag” van de instellingen

Voor de transparantie en de nabijheid tot de burger openen meerdere nationale en Europese instellingen in Luxemburg, waaronder het Hof, hun deuren voor het publiek. Dankzij dit initiatief kunnen de burgers van dichtbij een kijk achter de schermen komen nemen bij deze instellingen. Op een originele manier kunnen de bezoekers informatie inwinnen over de rol en de werking van de verschillende instanties, gewoon door hun gebouwen binnen te stappen.

11 november

„Bâtisseurs d’Europe”, dialoog met jongeren

Het Hof nodigt middelbare scholieren uit verschillende lidstaten uit voor een ontmoeting en gedachtewisseling met vooraanstaande Europese persoonlijkheden. Martin Schulz, Jean-Claude Juncker en Koen Lenaerts, voorzitters van het Europees Parlement en de Europese Commissie en president van het Hof van Justitie van de Europese Unie, spreken met leerlingen van Duitse, Belgische, Franse en Luxemburgse scholen en de Europese School in Luxemburg. Bij die gelegenheid hebben deze drie persoonlijkheden ieder gesproken over hun Europese parcours en hun ideeën over de Europese integratie met de leerlingen uitgewisseld.

13 tot en met 15 november

Symposium van de magistraten

Magistraten van verschillende rechterlijke colleges binnen de lidstaten komen elk jaar bijeen voor het Symposium dat door het Hof wordt georganiseerd om over meerdere Europeesrechtelijke onderwerpen van gedachten te wisselen. Dit evenement heeft tot doel om de rechterlijke dialoog tussen het Hof en de nationale rechters te verstevigen, met name in het kader van verzoeken om een prejudiciële beslissing, maar ook om de verspreiding en de uniforme toepassing van het recht van de Unie te bevorderen. De nationale rechters zijn immers de eersten die deze bepalingen toepassen op de geschillen die zij moeten beslechten.

Officiële bezoeken aan het Hof

In het kader van het institutionele overleg tussen het Hof, de andere Europese instellingen, de internationale rechterlijke instanties en de instellingen en rechterlijke instanties van de lidstaten van de Unie, heeft het Hof in 2016 delegaties ontvangen van de Commissie constitutionele zaken van het Europees Parlement, van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en van de parlementen van het Waalse Gewest en Oostenrijk. Ook heeft het Laurent Fabius (voorzitter van de Franse Conseil constitutionnel), James Wolffe (Lord Advocate), Myron Nicolaos en Costas Clerides (president van het hooggerechtshof en Attorney General van Cyprus) en delegaties van magistraten van het hooggerechtshof van het Verenigd Koninkrijk en dat van

het Groothertogdom Luxemburg en de Franse raad van state ontvangen.

Ook heeft het Hof delegaties ontvangen van de Raad van de balies van de Europese Unie en de Unie van Europese advocaten, alsmede verschillende hooggeplaatste personen uit de lidstaten, met name Milan Brglez, voorzitter van het Sloveense parlement, Timo Soini, minister van Buitenlandse Zaken van Finland, Ekaterina Zaharieva, minister van Justitie van Bulgarije, Lucia Žitňanská, vicepremier en minister van Justitie van Slowakije, Augusto Santos Silva, minister van Buitenlandse Zaken van Portugal, Miro Kovač, minister van Buitenlandse en Europese Zaken van Kroatië, Ard van der Steur, minister van Veiligheid en Justitie van Nederland, en Guy Arendt, staatssecretaris bij het ministerie van Cultuur van het Groothertogdom Luxemburg

B // KERNCIJFERS

Een constante dialoog met de juridische beroepsgroep

- Onderhouden van de rechterlijke dialoog met de nationale magistraten

1 938

**nationale magistraten
ontvangen bij het Hof**

- ontvangst van nationale magistraten in het kader van het jaarlijkse Symposium van de magistraten of in het kader van een stage van 6 of 10 maanden binnen het kabinet van een lid
- bij het Hof georganiseerde seminars
- voordrachten voor nationale magistraten in het kader van verenigingen en Europese netwerken van rechters
- deelname aan de plechtige openingen van het gerechtelijke jaar van de hoogste en hogere nationale rechterlijke colleges en ontmoetingen met de presidenten of vicepresidenten van de Europese hooggerechtshoven

- Bevorderen van de toepassing en het begrip van het recht van de Unie bij de juridische beroepsgroep

675

groepen bezoekers

waaraan presentaties werden gegeven over de terechtzittingen die zij bijwoonden of over de werking van de rechterlijke instanties

waarvan

219

groepen uit de juridische beroepsgroep

of **3 318** personen

245

rechtenstudenten

die in het kader van hun opleiding als stagiaire zijn ontvangen

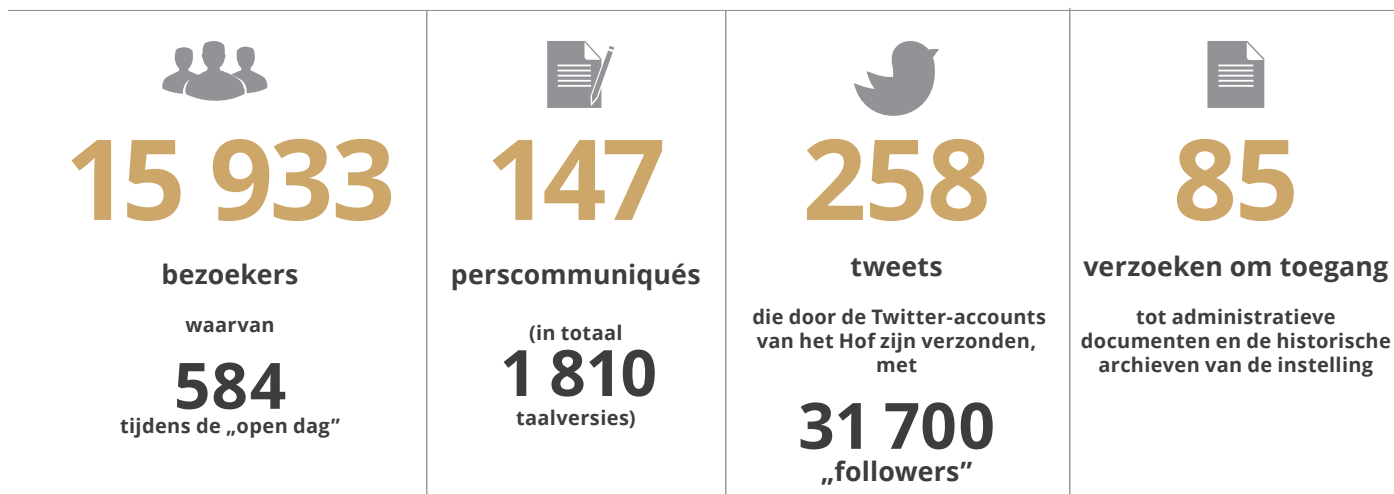

447

externe gebruikers

studenten, onderzoekers, hoogleraren – die in de bibliotheek van de instelling onderzoek verrichtten

Een nauwere dialoog met de Europese burger

Ongeveer

18 000 verzoeken om informatie per jaar

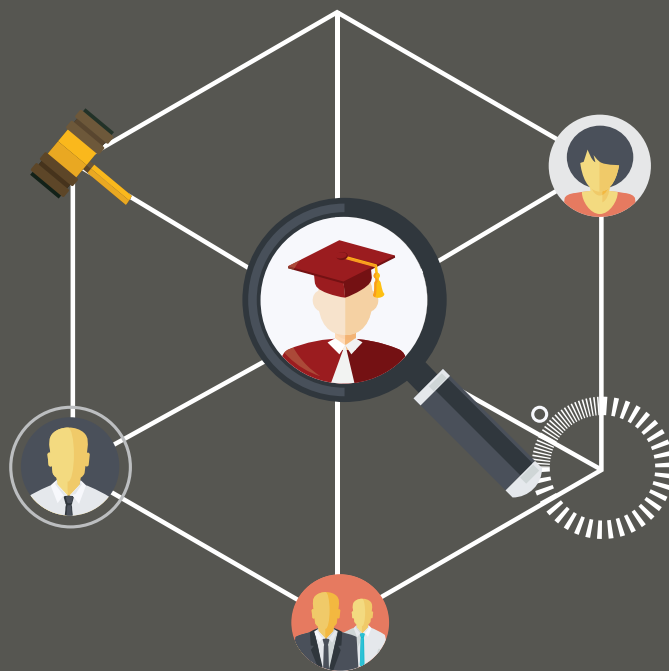
Een regelmatige officiële en institutionele dialoog

4

EEN ADMINISTRATIE **TEN DIENSTE** **VAN DE RECHTSPLEGING**

A // EEN GOED FUNCTIONERENDE, MODERNE EN MEERTALIGE ADMINISTRATIE

De griffier van het Hof van Justitie, de secretaris-generaal van de instelling, stuurt de administratieve diensten aan onder het gezag van de president. Hij vertelt hoe de diensten zich hebben ingezet om de gerechtelijke werkzaamheden te ondersteunen.

Binnen de context van toenemende gerechtelijke werkzaamheden en de door de begrotingsautoriteit opgelegde verplichting om het personeel in de periode 2013-2017 in te krimpen, moest voor de uitvoering van de eerste en de tweede fase van de hervorming van de gerechtelijke structuur noodzakelijkerwijs doordacht en innovatief worden omgegaan met de middelen die de instelling ter beschikking staan.

De versterking van het Gerecht heeft er dan wel voor gezorgd dat de kernactiviteit van de instelling behouden kon blijven, maar tegelijk hebben de administratieve diensten hun organisatie en werkwijze snel en ingrijpend moeten aanpassen om de doorvoering van die hervorming optimaal en zonder inzet van aanvullende middelen te kunnen laten verlopen.

Deze uitdaging hebben zij kunnen aangaan omdat zij zich constant hebben ingezet voor de ondersteuning van de gerechtelijke werkzaamheden. Zij hebben in dat kader optimale en rationele werkwijzen uitgewerkt, zoals blijkt uit de initiatieven om bijvoorbeeld het verloop van de zaken papierloos te maken, vanaf de indiening tot aan de

publicatie van het arrest, de ideeën om steeds efficiënter om te gaan met de behoeften van de rechterlijke instanties op taalgebied, of de aanpassing van de infrastructuur aan de nieuwe context waarbinnen de instelling opereert.

Alle innovaties en aanpassingen die op de bladzijden hierna worden genoemd, getuigen ervan dat de instelling zich als een verantwoordelijke instelling heeft gemobiliseerd en dat zij zich richt op de door haar te leveren bijdrage aan een goede rechtsbedeling. Terwijl de lidstaten zich opmaken voor de viering van de 60e verjaardag van de Verdragen van Rome, bestaat er geen twijfel over dat met het beraad en de activiteiten met het oog op een steeds hechtere samenwerking met de partners van het Hof binnen de lidstaten, de contouren kunnen worden geschilderd van het Europa van de justitie zoals dat er in de toekomst zal uitzien.

ALFREDO CALOT ESCOBAR
Griffier

B // CIJFERS EN PROJECTEN

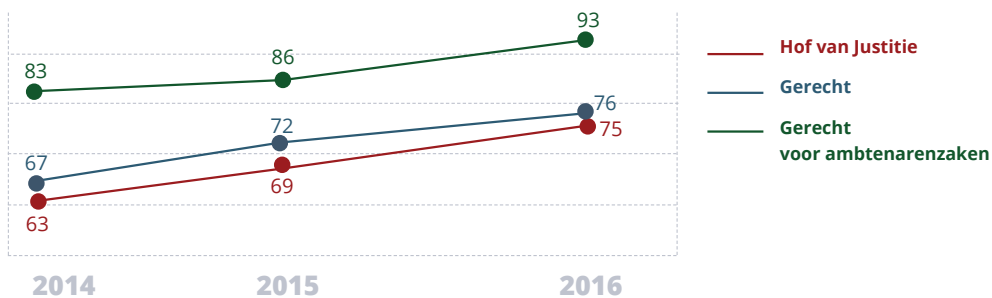
Naar een papierloos verloop van de procedure

Het Hof mag dan de oudste Europese instelling zijn, dat neemt niet weg dat het resoluut op de toekomst is gericht. Met behulp van de laatste technologische ontwikkelingen op het gebied van IT-toepassingen voor de rechterlijke macht, werkt het er al meerdere jaren naartoe dat de procedures voor de rechterlijke instanties papierloos en beveiligd verlopen, vanaf de binnenkomst van de zaak tot aan de publicatie van het arrest.

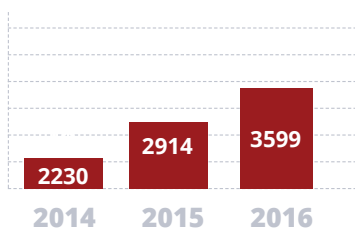
Zoals het toegenomen gebruik van de applicatie e-Curia en de dagelijkse publicatie van de rechtspraak in de Jurisprudentie laten zien, maakt de instelling dagelijks gebruik van de mogelijkheden die IT-tools bieden om voor snelle rechtspleging en de verspreiding daarvan te zorgen.

Wanneer een nieuwe zaak wordt ingediend, stellen het Hof van Justitie en het Gerecht de partijen een IT-applicatie ter beschikking, „e-Curia” genoemd, waarmee zij de procedurele documenten volkomen veilig elektronisch kunnen indienen, inzien en ontvangen. E-Curia is een niet-aflatend succes geweest sinds de ingebruikname ervan in 2011, en de instelling verheugt zich over het feit dat alle lidstaten sinds 2016 e-Curia gebruiken wanneer zij partij zijn in een procedure.

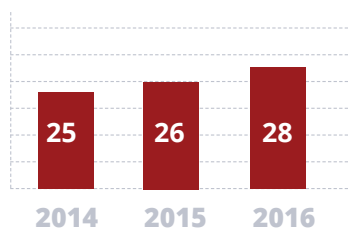
Percentage processtukken dat via e-Curia wordt neergelegd:

Aantal toegangsaaccounts voor e-Curia:

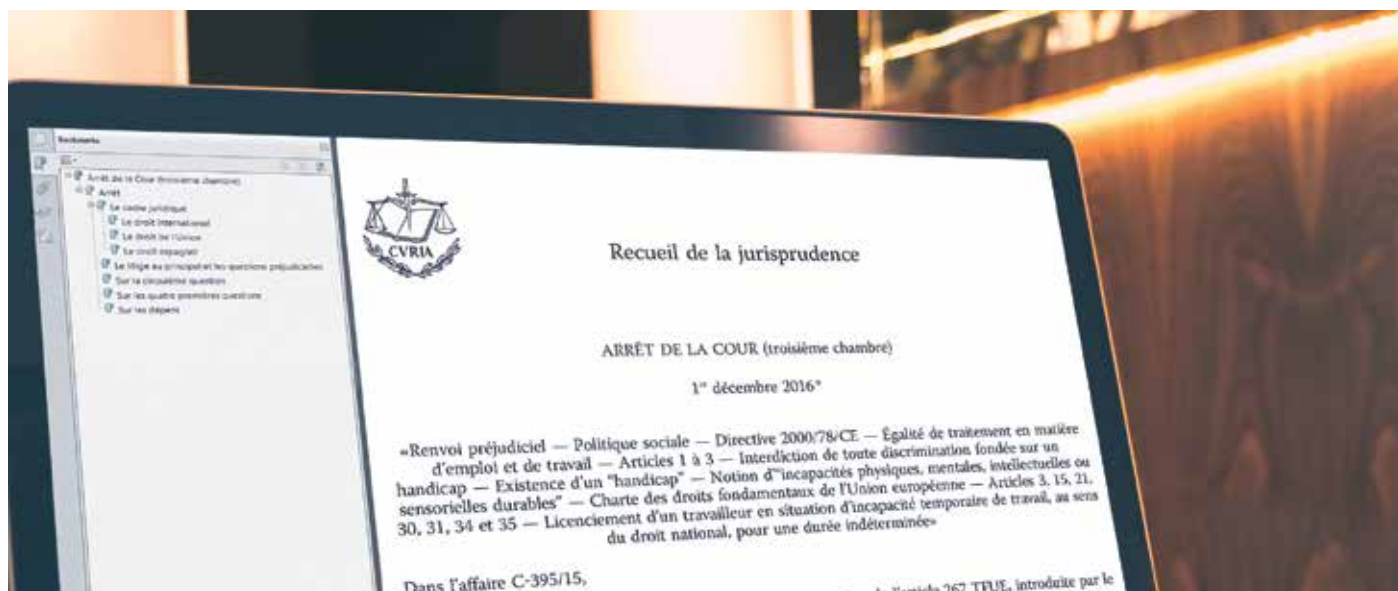

Aantal lidstaten dat e-Curia gebruikt:

Het papierloos maken van de procedures heeft het Hof er ook toe gebracht om de stroom van publicaties in de Jurisprudentie te versnellen. Deze Jurisprudentie, de officiële publicatie van de rechtspraak van de rechterlijke instanties waaruit het Hof van Justitie van de Europese Unie bestaat in alle officiële talen van de Unie, wordt tegenwoordig alleen digitaal gepubliceerd.

Sinds 1 november 2016 wordt de digitale Jurisprudentie (die sinds de invoering ervan in 2012 in maandelijks pakketten plaatsvond) dagelijks gepubliceerd, zodat de beslissingen zo snel mogelijk na de vaststelling ervan in de Jurisprudentie verschijnen.

De uitdaging van een innovatieve omgang met de meertaligheid

Als meertalige rechterlijke instantie moet het Hof in staat zijn om een zaak in om het even welke officiële taal van de Unie waarin die wordt ingediend te behandelen en er vervolgens voor zorgen dat de rechtspraak in al die talen wordt verspreid.

Gezien de uitdagingen als gevolg van het toegenomen aantal officiële talen, van 4 naar 24 sinds het begin van het Europese integratieproces, heeft het Hof steeds geijverd voor een rationele omgang met de meertaligheid om ervoor te zorgen dat die behouden blijft.

Zijn vertaaldienst blijft zich er dan ook op beraden hoe externe vertalingen er optimaler toe kunnen bijdragen dat de juridische vertaling bij het Hof aansluit op de praktijk en de juridische en taalkundige expertise die binnen de lidstaten voorhanden is. Tegelijk worden de vaardigheden intern verder uitgebreid, waardoor de vertaaldienst het hoofd zal kunnen bieden aan de structurele toename van het te vertalen volume en de te dekken taalcombinaties.

Dit beraad, dat inhoudt dat zal moeten worden geïnvesteerd om de in de lidstaten voorhanden vaardigheden te vinden en verder te ontwikkelen, is het skelet waaromheen de toekomst van de juridische vertaling en de instelling zelf zal worden opgebouwd, waarbij moet worden bedacht dat alle facetten van haar gerechtelijke werkzaamheden van de meertaligheid zijn doordrongen.

De taalkundige diensten in enkele cijfers

24

potentiële procestalen,
dus

74 tolken voor de
pleitzittingen en
bijeenkomsten

613 „juristen-linguïsten“
voor de vertaling van
de schriftelijke stukken

23 taalkundige
eenheden

552

mogelijke
taalcombinaties

1 160 000

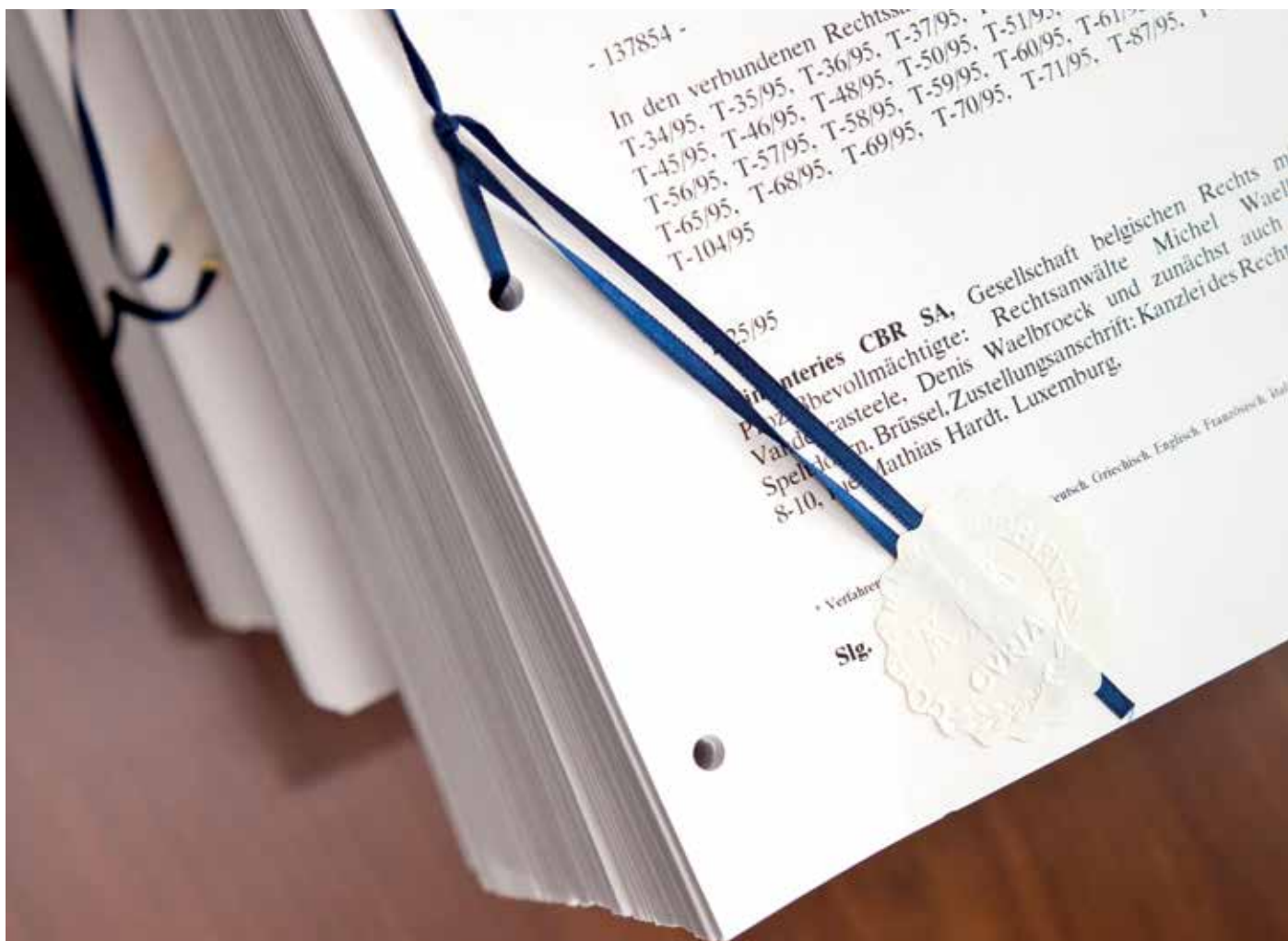
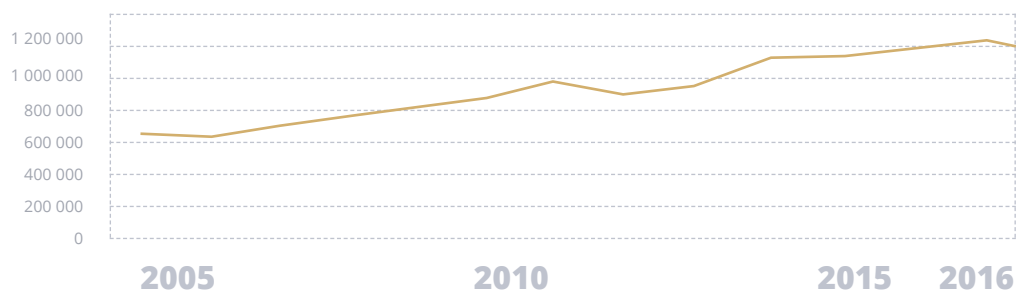
door de vertaaldienst geproduceerde bladzijden
in 2016

Beperking van het te vertalen werk in 2016
(interne besparingsmaatregelen):

440 000 bladzijden

Ontwikkeling van het aantal te vertalen bladzijden

Zuinige, ecologische en beveiligde infrastructuur

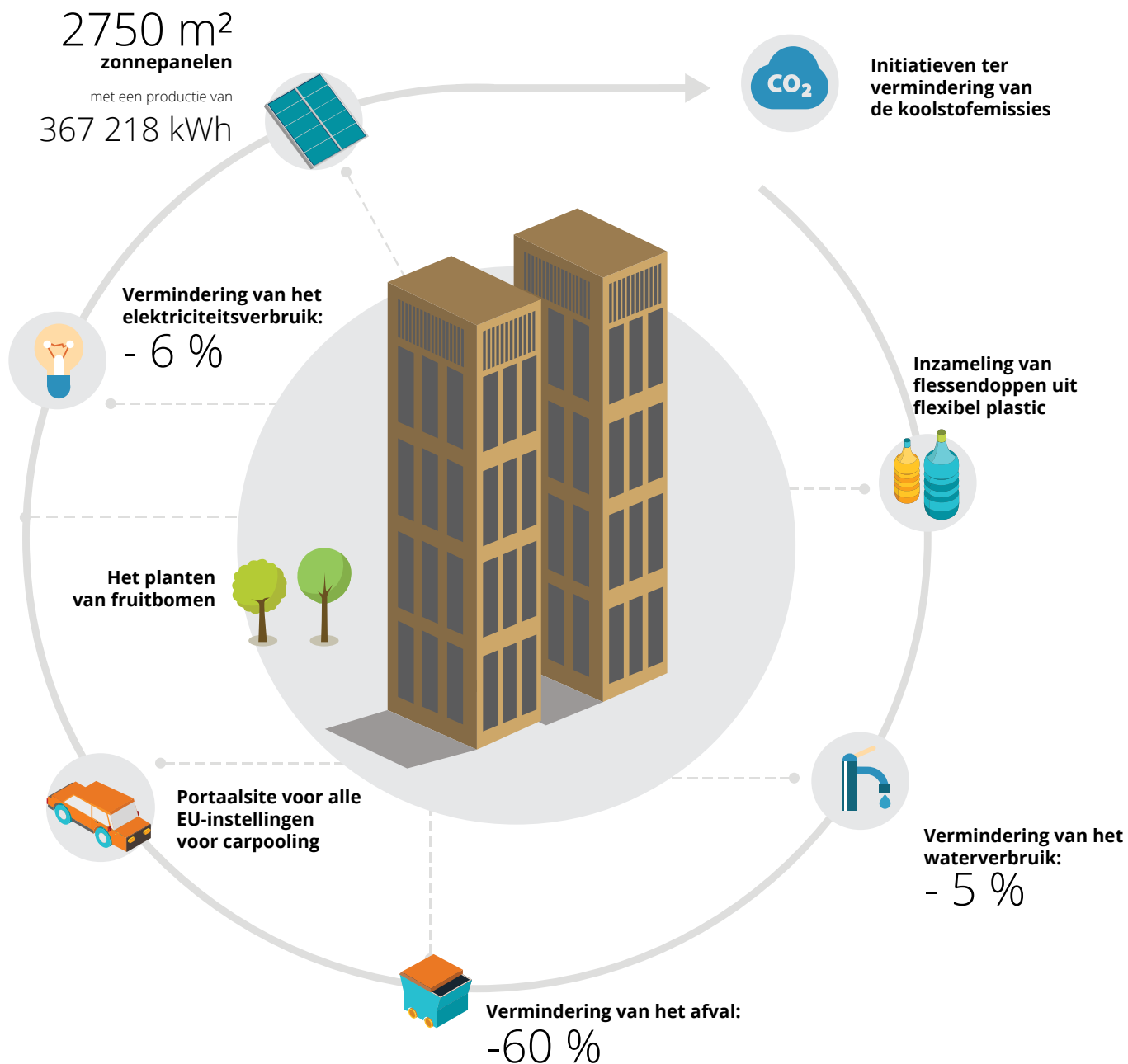
Met de renovatie van de infrastructuur van het Paleis van Justitie (waarvan de inauguratie in 2008 heeft plaatsgevonden), die zou moeten worden afgerond met het ter beschikking stellen van een derde toren in 2019, is verder uitvoering gegeven aan de drie vereisten van spaarzaamheid, ecologie en veiligheid van de personen, ruimten en gegevens.

Zo ontworpen dat de voor het publiek toegankelijke ruimten gescheiden zijn van de ruimten die aan de leden en het personeel zijn voorbehouden, zodat de zaken in alle rust kunnen worden behandeld zoals in de procedurele teksten is voorgeschreven, worden de gebouwen steeds aangepast aan de verwachtingen van het publiek, aan de eisen van de rechtszaken die aan de rechterlijke instanties kunnen worden voorgelegd en aan de internationale context waarin zij hun werkzaamheden verrichten.

De **eerstesteenlegging** van de derde toren in juni 2016 is een belangrijke stap in de richting van het doel om al het personeel op één en dezelfde plaats samen te brengen. Daarmee kan dan tegelijk de door de begrotingsautoriteit gewenste aanzienlijke kostenbesparing op het gebied van het beheer van het onroerend goed worden bereikt.

Bij de onroerendgoedprojecten van de instelling en het dagelijks beheer van de middelen en instrumenten die zij tot haar beschikking heeft, is ook de milieuzorg een constant aandachtspunt, wat blijkt uit het feit dat op 15 december 2016 de **EMAS-registratie** (Eco-Management and Audit Scheme) is verkregen. Deze certificering, die bij een Europese verordening in het leven is geroepen en wordt verleend aan organisaties die voldoen aan zeer strenge voorwaarden op het gebied van hun milieubeleid en hun inspanningen voor milieubehoud en duurzame ontwikkeling, is een belangrijke erkenning voor de milieuprestaties van het Hof en voor zijn ecologisch engagement.

Tot slot heeft het infrastructuurbeheer zich moeten aanpassen aan de nieuwe veiligheidscontext die binnen alle lidstaten de boventoon voert, om de leden, het personeel en de meer dan 100 000 juridische professionals, bezoekers en dienstverleners die elk jaar toegang tot het Hof hebben, **in een serene en respectvolle omgeving te kunnen ontvangen**.

5

BLIK OP DE TOEKOMST:
**KWALITEIT VAN
DE RECHTSPLEGING, EEN
PERMANENTE UITDAGING**

De kwaliteit van de rechtspleging is voor elke rechterlijke instelling een permanente uitdaging en ook het Hof van Justitie van de Europese Unie hecht daar het grootste belang aan. In de loop van de afgelopen jaren heeft het Hof een reeks initiatieven ontwikkeld om de kwaliteit van de rechtspleging binnen de rechtsorde van de Europese Unie te handhaven en te verbeteren. Bij deze initiatieven worden drie hoofdlijnen gevolgd:

- hervorming van de gerechtelijke structuur van de Europese Unie;
- grondige herziening van de procedureregels;
- modernisering en actualisering van de werkmethoden.

Deze initiatieven hebben al hun vruchten gedragen en zullen dat ook blijven doen. Terwijl het aantal rechtszaken bij de twee rechterlijke instanties van de Unie gestaag toeneemt, is de procesduur steeds korter, ondanks de onvermijdelijke beperkingen in verband met de integrale meertaligheid – die in dat opzicht uniek is in de wereld – die kenmerkend is voor de procedures voor deze rechterlijke instanties.

Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft dan ook beslist om zich nog dieper te beraden op een van de hoofdkenmerken van de rechtspleging binnen de Europese Unie: de rechtspleging in een netwerk. Reeds tientallen jaren voordat het internet werd ontwikkeld en vorm kreeg, functioneerde de Europese justitie al binnen een netwerk, via de prejudiciële procedure. Er vast van overtuigd dat nauwe rechterlijke samenwerking binnen de Europese Unie de kwaliteit

van de rechtspleging ten voordele van de burger kan verbeteren, wil het Hof van Justitie van de Europese Unie een reeks initiatieven in die richting gaan nemen. Het eerste van die initiatieven is om de presidenten van de hooggeretshoven en de grondwettelijke hoven van de lidstaten van de Europese Unie uit te nodigen voor een Forum voor een dialoog over „rechtspleging in een netwerk” dat in 2017 in Luxemburg zal worden gehouden, ter gelegenheid van de zestigste verjaardag van de Verdragen van Rome.

6

OP DE HOOGTE BLIJVEN VAN DE ACTUELE ONTWIKKELINGEN BIJ DE INSTELLING

Ga naar het zoekportaal voor de rechtspraak van het Hof van Justitie en het Gerecht via de Curia-site:

curia.europa.eu

Volg de actualiteiten op het niveau van de rechtspraak en de instelling:

- door de **perscommuniqués** te lezen, op het adres: curia.europa.eu/jcms/PressRelease
- door een abonnement op de **RSS-feed** van het Hof te nemen: curia.europa.eu/jcms/RSS
- door de **Twitter-account** van de instelling te volgen: @CourUEPresse of @EUCourtPress
- door de **app CVRIA** voor smartphones en tablets te downloaden

Meer weten over de activiteiten van de instelling:

- ga naar de pagina over het **Jaarverslag 2016**: curia.europa.eu/jcms/AnnualReport
 - **Jaaroverzicht**
 - **Verslag over de gerechtelijke werkzaamheden**
 - **Verslag over het beheer**

Vraag toegang tot de documenten van de instelling:

- de **historische archieven**: curia.europa.eu/jcms/archive
- de **administratieve documenten**: curia.europa.eu/jcms/documents

Bezoek het Hof van Justitie van de Europese Unie:

de instelling biedt belangstellenden de mogelijkheid om speciaal ontworpen bezoekersprogramma's te volgen, die zijn afgestemd op de interesses van elke groep (een terechtzitting bijwonen, een rondleiding door de gebouwen of langs de kunstwerken, studiebezoek):

curia.europa.eu/jcms/visits

Informatie over de instelling:

- Schrijf ons via het **contactformulier**: curia.europa.eu/jcms/contact

HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE

DIRECTIE COMMUNICATIE
EENHEID PUBLICATIES EN MULTIMEDIA
MAART 2017

Publicatiebureau

ISBN 978-92-829-2296-5
ISSN 2467-1371
doi:10.2862/882402